

II. Kokkuvõte

1. Rehabilitatsiooniprogrammi valdkond (valida sobiv):

- x elamise valdkond
- x suhtlemise ja vaba aja valdkond
- x töövõime eelduste arendamise valdkond (töötamise valdkond)

2. Rehabilitatsiooniprogrammi osutamise piirkond:

- x üle Eesti

3. Rehabilitatsiooniprogrammi osutamise keskkond:

- x rehabilitatsiooniasutus
- x kliendi keskkond
- x kodu
- x kool
- x muu kliendi keskkond (huvikeskkond, päevakeskus vm)
- x muu

Tegemist on sotsiaalse rehabilitatsiooni programmiga. Pildilised tegevusjuhendi on tõhus õpetamiseetod, millel on oluline osa eriti intellektipuude ja autismispektrihäirega (edaspidi ASHga) inimeste igapäeva- ja töötegevuste õppimisel. Lisaks on visuaalsed vahendid abiks õpetajatele, spetsialistidele, tegevusjuhendajatele, hooldajatele ja pereliikmetele erivajadusega inimestega suhtlemisel ning tegevustes juhendamisel.

Paljude erivajadustega inimeste jaoks on keele ja kõne mõistmine (sh korralduste mõistmine) ning suhtlemine väga keeruline ülesanne. Pildilise tegevusjuhendi visuaalsus leevendab suhtlemisraskusi - lisaks sellele, et ta kuuleb, ta ka näeb, mida temalt oodatakse. Erinevalt tavapäraest verbaalsetest õpetamisvahenditest on visuaalsed abivahendid staatilised ja etteaimatavad, mis kergendavad intellektipuude ja ASHga inimeste raskusi tulla toime ootamatustega ning võimaldavad suhtlust paremini mõista. Pildilised tegevusjuhendid aitavad oma struktureeritusega aru saada keerukatest sotsiaalsetest reeglitest ja suhetest, tehes mõisted lihtsateks ning arusaadavateks osadeks. Selline visuaalne juhendamine aitab erivajadusega inimesel võimalikult iseseisvalt toimida, õppida sobilikku sotsiaalset lävimist ja

positiivset käitumist. Visuaalne ja struktureeritud tugi annab igapäevaelule korrapära.

Rehabilitatsiooniprogramm lähtub osaleja ja tema pereliikmete või tugivõrgustiku soovidest toetada intellektipuude ja ASHga inimese võimalikult iseseisvat toimetulekut, sotsiaalset integratsiooni ja töötamist või tööle asumist näiteks kaitstud töö keskusel või töötamise toetamise teenusel erihoolekande teenuste raames. Pildilistest tegevusjuhenditest peab saama erivajadusega inimest toetav ja juhendav igapäevane töövahend igapäevaelu tegevuste ja tööde algoskuste õppimiseks ja sooritamiseks.

Rehabilitatsiooniprogrammis osalemise kaudu toetatakse osalejate integreerumist igapäevaelu, huvialast arengut ja tööalaseid valikuid ning töö püsivust. Arendades seejuures sotsiaalseid, kommunikatiivseid ja kognitiivseid oskusi sellisele tasemele, et kindlustada nende võimalikult iseseisev eluga toimetulek, oskus teha valikuid ning võimalus kas erihoolekande asutuses või kaitstud töö keskusel või tööturul piisavalt toetatult rakendust leida. Programmis on põhirõhk suunatud erivajadusega inimese jaoks struktureeritud, arusaadava ja jõukohase igapäevaelu- ning töökorralduse loomisele. Samuti peetakse oluliseks erivajadusega inimeste jõustamist ja koostööd võrgustikupartneritega.

Programmi teenused on kompleksteenused, mis tähendab, et püstitatud eesmärkide täitmiseks viiakse läbi palju erinevaid tegevusi (hindamine, sisendiks vajalike andmete kogumine, pildilise tegevusjuhendi koostamine, töö Boardmakeri arvutiprogrammiga, tegevusjuhendi piloteerimine, vahehindamine, vajadusel tegevusjuhendi kohandamine, tugivõrgustiku koolitamine ja toetamine tegevusjuhendi rakendamisel, lõpphindamine, järeltegevused) lähtuvalt meeskonnatöö käigus koostatavast tegevusplaanist ja selles toodud eesmärkidest, vajadustest ning erinevatest tegevustest. Valitsevaks suunaks on pildiliste tegevusjuhendite seostamine igapäevaste tegelike elu- ja tööalaste tegevustega ning läbiviidavate tegevuste abil õpitu toetamine. Omandatu leiab loovat rakendamist ja osalejate arengu toetamist kodus, koolis, päevakeskuses, töökeskuses, erihoolekandenasutuses, huvialaringides või vaba aja tegevustes. 5

Tegemist on individuaalprogrammiga, kus iga juhtumi korraldamisel ja rehabilitatsiooniteenuse osutamisel käsitletakse inimest kui tervikut, arvestades keskkonda, kus ta tegutseb, tema individuaalset eripära, vajadusi ning tugevaid külgi, et tagada võimalikult iseseisvam toimetulek.

A. PROGRAMMI PEAEESMÄRK:

Erivajadusega inimene on omandanud pildikeelse tegevusjuhendi järgi tegutsemise oskused ja töövõtted tegevuse elluviimiseks, tulles seega iseseisvamalt toime igapäevaelu- ja tööalaste tegevuste sooritamisega.

B. PROGRAMMI ALAEESMÄRGID:

1. erivajadusega inimene mõistab alternatiivkommunikatsiooni (pildilise tegevusjuhendi) abil edastatud korraldusi;

2. erivajadusega inimene kasutab igapäeva- ja/ või tööalaste tegevuste õppimisel toetavaid pildilisi tegevusjuhendeid;

3. erivajadusega inimesel on igapäeva- ja/või tööeluga parem toimetulek tänu struktureeritud ja visualiseeritud abivahendile (pildiline tegevusjuhend);

4. perekond on kaasatud, nõustatud ja jõustatud, et kasutada igapäevaselt tegevusjuhendeid erivajadusega inimese juhendamisel / iseseisvuse toetamisel;

5. pereliikmed kasutavad kodus pildilisi tegevusjuhendeid erivajadusega inimese iseseisvuse toetamisel;

6. pereliikmetel väheneb juhendamisevajadus nendes tegevustes, milles kasutatakse pildilist tegevusjuhendit;

7. tugivõrgustik (rehabilitatsiooniasutus, kool, päevakeskus, töökeskus, huviring, erihoolekandeaasutus) on kaasatud, nõustatud ja jõustatud, et kasutada igapäevaselt tegevusjuhendeid erivajadusega inimese juhendamisel / iseseisvuse toetamisel;

8. tugivõrgustik (rehabilitatsiooniasutus, kool, päevakeskus, töökeskus, huviring, erihoolekandeaasutus) on loonud erivajadusega inimesele tingimused ja võimalused (pildilise tegevusjuhendi kättesaadavus) iseseisvamaks toimetulekuks igapäeva- ja töötegevustega.

REHABILITATSIOONIPROGRAMMI SIHTRÜHM

Programmi sihtrühmaks on mõõduka ja raske intellektipuude (RHK10: F71-F72) või pervasiivse arenguhäire (F84) ning liitpuudega (intellektipuue ja füüsiline puue) tööalised inimesed vanuses 16–65 aastat, kellel on intellektipuudest tingitult kahjustunud kognitiivsed protsessid (taju, mälu, mõtlemine) ja kõne mõistmine ning kes vajavad tööalaste tegevuste ja igapäevaelu toimingute iseseisvamaks sooritamiseks visualiseeritud ja struktureeritud keskkonda – piltidest koostatud tegevusjuhendeid.

REHABILITATSIOONIPROGRAMMI LÄBIVIIJAD-SPETSIALISTID:

- eripedagoog
- tegevusterapeut
- sotsiaaltöötaja-programmijuht

Meeskond, kes erivajadusega inimesega intensiivselt töötab, koosneb vähemalt kahest spetsialistist ja programmi koordineerijast: **eripedagoog, tegevusterapeut ja sotsiaaltöötaja-programmijuht**. Intellektipuude, liitpuude ja ASHga inimeste rehabiliteerimisel on vajalik suurem tegevusterapeudi ja eripedagoogiliste teenuste hulk, seega on vastava ala spetsialistide esindatus meeskonnas vajalik.

Vähemalt üks meeskonnaliikmetest peab oskama koostada pildilist tegevusjuhendit, sh Boardmakeri programmi kasutamist. Erivajadusega inimesega töötavad spetsialistid peavad oskama kasutada tegevusjuhendeid ja teadma alternatiivkommunikatsiooni (edaspidi AAC) kasutamise põhimõtteid.

REHABILITATSIOONIPROGRAMMI LÄBIVIIMISE KOHT

Rehabilitatsiooniasutus, erihoolekandetasutus, päevakeskus, kool, töökeskus, huvikeskus, kodu või kokkuleppel muu asutus.

REHABILITATSIOONIPROGRAMMI TEOSTAMISE KOOSTÖÖPARTNERID:

1. rehabilitatsiooniteenuse osutajad;
2. kliendile erihoolekandeteenuse pakkuja;
3. kliendi elukohajärgne kohalik omavalitsus (vajadusel);
4. alternatiivkommunikatsioonivahendite müüja, koolituste pakkuja ja nõustaja.

REHABILITATSIOONIPROGRAMMIS OSALEMISEKS ON VAJA

Programmi läbiviival asutusel peab olema Boardmakeri arvutiprogramm, värviprinter või vahendid pildilise tegevusjuhendi(te) ostmiseks.

Programm on läbitud siis, kui kliendile on koostatud ühes igapäevaelu- ja/või töötegevusvaldkonnas pildiline tegevusjuhend(id), mis on igapäevaselt kasutusel tugivõrgustiku kaasabil. Klient sooritab pildilise tegevusjuhendi kaasabil vastava tegevuse. Tulemusi on hinnatud 7–9 kuud pärast programmi algust.